

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Första kammaren.

Nr 4.

Tisdagen den 23 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr statsrådet *Svensson* avlämnade Kungl. Maj: ts propositioner:
nr 13, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;
nr 14, angående sänkning av räntan å lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri; samt
nr 15, angående årligt understöd å allmänna indragningsstaten åt skrivbiträdet vid sjömanshuset i Stockholm C. O. Westman.

Justerades protokollen för den 17, 19, 20 och 21 innevarande månad.

Anmälades och bordlades konstitutionsutskottets memorial nr 1, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 23 av herr *Laurén*, om ändring i förfarandet vid debitering och uppbörd av bidrag till skjuts-entreprenader.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Sandegård* under 14 dagar, räknat från och med den 21 i denna månad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Lybergs* motion, nr 61, om avskaffande av mantalspenningarna.

Vid föredragning av herr *Lybergs* motion, nr 62, om avskaffande av allmänna sjukvårdsavgiften och folkskoleavgiften, hänvisades motionen, såvitt den avsåg kungörelsen den 26 augusti 1873 angående kurhusavgiftens upphörande och införande av en allmän sjukvårdsavgift, till bevillningsutskottet och i övrigt till konstitutionsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet herr *Lybergs* motion, nr 63, angående ändrad lydelse av 55 § i stadgan den 22 juni 1911 om skjutsväsendet.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *Lybergs* motion, nr 64, angående viss ändring i 5 § av förordningen den 19 november 1920 angående särskilda grunder för utgörande av 1921—1924 års allmänna kommunalutskylder m. m.

Föredrogs och hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott nedannämnda motioner:

nr 65, av herr *Lyberg*, angående förenkling av sättet för debitering och uppbörd av direkta skatter; och

nr 66, av herr *von Koch*, om skrivelse till Konungen angående ett successivt genomförande av departementalreformen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *von Kochs* motion, nr 67, angående minskning i vissa fall av statsbidraget till kommunernas arbetslöshetshjälp.

Föredrogs den av herrar *Wahl* och *Tengdahl* väckta motionen, nr 68, om vissa åtgärder för bostadsproduktionens främjande.

Herr **Wahl**: Herr talman! Jag har blivit uppmärksamgjord på att här ifrågavarande motion, nr 68, om vissa åtgärder för bostadsproduktionens främjande, som väckts av mig och herr *Tengdahl*, bör uppdelas i tvenne motioner. Punkten 3 av motionen, vari yrkas på nedsättning av räntan å de lån, som från pensionsförsäkringsfonden utlämnats till städer och andra stadslignande samhällen för bostadsproduktionens främjande, lär vara av beskaffenhet att böra behandlas av tillfälligt utskott. Vid sådant förhållande anhålla jag och min medmotionär om kammarens medgivande, att en uppdelning av motionen må företagas på det sätt, att tredje punkten framföres såsom särskild motion av följande lydelse: »Med åberopande av den motivering, som återfinnes i den av oss i denna kammare väckta motion, nr 68, tillåta vi oss hemställa, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj: t anhålla om vidtagande av åtgärder för skäligt nedbringande av räntan å de lån, som från pensionsförsäkringsfonden utlämnats till städer och andra stadsamhällen för bostadsproduktionens främjande.»

Denna anhållan bifölls.

I enlighet härmed blev ifrågavarande motion uppdelad i två särskilda motioner, den ena med samma nummer och överskrift som den ursprungliga motionen och den andra med nummer 128 och med överskrift: om skrivelse till Konungen angående åtgärder för nedbringande av räntan å från pensionsförsäkringsfonden utlämnade lån för bostadsproduktionens främjande.

Härefter hänvisades motionen nr 68 till statsutskottet och motionen nr 128 till kammarens andra tillfälliga utskott.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Nilsson, Nils Anton*, m. fl. väckta motionen, nr 69, om licensavgifter vid införsel till riket av vissa slag av frö.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Nilsson, Nils Anton*, m. fl. väckta motionen, nr 70, om inrättande av en statens centrala frökontrollanstalt.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet herr *Julins* motion, nr 71, angående höjning av pensionsunderlaget för häradshövding.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Stendahls* motion, nr 72, om visst tillägg till § 19 mom. 1 i förordningen om frihamn.

Föredrogs och hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott den av herrar *Frändén* och *Enhörning* väckta motionen, nr 73, om åstadkommande av utredning och förslag till sulfitspritsens utnyttjande såsom nationellt motorbränsle.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Schedin* m. fl. väckta motionen, nr 75, om skrivelse till Konungen angående ändrade bestämmelser om ersättning i vissa fall till arrendatorer av kronans jordbruksdomäner och prästerskapets löneboställen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Petrén, Alfred*, väckta motionen, nr 82, angående anordnande av en anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa å Hultsfreds lägerplats.

Föredrogs den av herr *Nilsson, Johan*, i Skottlandshus, m. fl. väckta motionen, nr 124, med förslag till lag om allmänna vägar på landet m. m.

Herr **Nilsson, Johan**, i Skottlandshus: Herr greve och talman! Jag har blivit upplyst om att denna motion bör uppdelas i fyra. Jag anhåller därför å egna och mina medmotionärers vägnar att få föreslå en sådan uppdelning.

Det skulle bli så, att den redan avlämnade motionen får följande slutkläm: »att riksdagen ville för sin del antaga härvid såsom bilaga fogade förslag till lag om allmänna vägar på landet.»

Den andra motionen skulle lyda sålunda: »Under återopande av vad vi i motionen nr 124 anfört, få vi hemställa, att riksdagen ville för sin del antaga härvid såsom bilaga fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 2 §, 8:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts rege- ringsrätt.»

Den tredje motionen skulle lyda sålunda: »Under återopande av vad vi i motionen nr 124 anfört, få vi hemställa, att riksdagen ville för sin del antaga härvid såsom bilaga fogade förslag till lag om ändrad lydelse av § 1 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.»

Den fjärde motionen skulle lyda sålunda: »Under återopande av vad vi i motionen nr 124 anfört, få vi hemställa, att riksdagen ville för sin del antaga härvid såsom bilaga fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 kap. 7, 13 och 19 §§ i vattenlagen.»

Jag anhåller nu om kammarens tillstånd till en sådan uppdelning av motionen.

Sedan herr *Larson, Edward*, och herr *Tjällgren*, vilka jämte herr *Nilsson, Johan*, i Skottlandshus, undertecknat motionen nr 124, instämt i den sistnämndes nu gjorda anhållan, bifölls densamma, var- efter föreliggande motion i enlighet därmed uppdelades i fyra särskilda motioner:

nr 124, med förslag till lag om allmänna vägar på landet;

nr 125, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 8:o i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

nr 126, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 1 i förord- ningen om landsting; samt

nr 127, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 kap. 7, 13 och 19 §§ vattenlagen.

Dessa motioner hänvisades, nr 124 till jordbruksutskottet, nr 125 och 127 till behandling av lagutskott samt nr 126 till konstitutionsut- skottet.

Vid ånyo skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gillande av den riksbanken meddelade frihet från skyldigheten att inlösa av banken ut- givna sedlar med guld, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades av dessa nr 13 till jordbruksutskottet och nr 15 till bankoutskottet, varemot propositionen nr 14 nu på begäran bordlades.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,42 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 26 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr statsrådet *Nothin* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 12, med förslag till förordning angående visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel;

nr 16, angående efterskänkande av arvsskatt i samband med donation av Knut Andersson till Karolinska mediko-kirurgiska institutet;

nr 17, angående användande av överskott i Djurgårdskassan till säkerställande under år 1924 av Ulriksdals kungsgårds förvaltning och drift;

nr 20, med förslag till lag om tillägg till lagen den 30 maj 1919 om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse;

nr 22, med förslag till lag om sparbanker m. m.; samt

nr 23, med förslag till kungörelse angående dyrtidstillägg åt diplomatiska och konsulära befattningshavare.

Herr statsrådet *Linders* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 10, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 11, angående överlåtelse av viss mark till staden Nyköping m. m.;

nr 18, angående pension från statens domäners fond;

nr 19, angående dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater, lantmätare samt distriktsveterinärer; samt

nr 21, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Anmälades och godkändes bankoutsrottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 13, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gillande av den riksbanken meddelade frihet från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 14, angående sänkning av räntan å lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.

Föredrogs konstitutionsutskottets memorial nr 1, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 23 av herr Laurén om ändring i förfarandet vid debitering och uppbörd av bidrag till skjutsentreprenader.

Detta memorial hade följande lydelse:

»Till konstitutionsutskottet har andra kammaren hänvisat en därstädes av herr Laurén väckt motion, nr 23, vari hemställas, 'att riksdagen behagade besluta att, med de ändringar, som därav kunna påkallas i nådiga stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 och gällande förordning om landsting den 21 mars 1862, uppdraga åt landstingen att från och med innevarande år i sina utgifts- och inkomststater årligen upptaga den del av bidragen till skjutsentreprenaden, som eljest särskilt för sig skulle hava debiterats i samband med kronoutskylderna, och sålunda låta medelsbehovet för ifrågavarande ändamål bliva föremål för en med landstingens övriga behov gemensam uttaxering.'

Enär det förhållande, varuti motionären åsyftar ändring, uteslutande grundar sig på föreskrifter i kungl. stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911, och för genomförande av motionärens förslag icke torde erfordras ändring i landstingsförordningen, samt då detta förslag enligt utskottets mening icke heller i övrigt faller inom omfånget för konstitutionsutskottets i § 38 riksdagsordningen angivna verksamhet, föranlåtes utskottet att till andra kammaren återlämna ifrågavarande motion, vilket utskottet får för riksdagen anmäla.»

Herr **förste vice talmannen:** Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta lägga nu föredragna memorial till handlingarna med förklarande, att ifrågavarande motion är av beskaffenhet att höra till behandling av jordbruksutskottet.

Efter härmed slutad överläggning lades nu föredragna memorial till handlingarna med förklarande att ifrågavarande motion vore av beskaffenhet att höra till behandling av jordbruksutskottet.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 129, av herr *Winberg*, om Sveriges utträde ur Nationernas förbund;

nr 130, av herr *Lindgren*, om skrivelse till Konungen med begäran om undersökning rörande aktiebolaget Vin- och spritcentralens och dess dotterbolags verksamhet m. m.; samt

nr 131, av herr *Lindhagen*, om skrivelse till Konungen angående vissa åtgärder till förbättrande av emigranternas ställning i det främmande landet.

Avgåvos nedannämnda motioner:

nr 132, av herr *Asplund*,

nr 133, av herr *Franzén*, samt

nr 134, av herrar *Julin* och *Winberg*,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.

Dessa motioner hänvisades, såvitt de angingo pensionsväsendet, till bankoutskottet, i vad motionerna rörde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Avgåvos och hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott nedannämnda motioner:

nr 135, av herr *Heyman* m. fl., om skrivelse till Konungen angående nedsättning av taxan för transport av spannmål, hö och halm å statens järnvägar m. m.; och

nr 136, av herr *Carlsson, Johan Gustaf*, om skrivelse till Konungen med anhållan om utredning angående inrättande av en svenska statens ångfärjeförbindelse mellan svensk östersjöhamn och Danzig.

Herr **Lindhagen**: Herr talman! Jag anhåller om kammarens tillstånd att få till statsministern framställa följande interpellation:

1:o) Har regeringen riktat någon uppmärksamhet åt den enligt många mening för världsfreden och tillkomsten av ett verkligt folkförbund äventyrliga omständigheten, att Nordamerikas mäktiga förenta stater, som medverkat i kriget och undertecknat fredstraktaten i uttryckligt syfte att verka för folkfreden, sedan draga sig tillbaka och överlämna åt det sönderrivna Europa att ensamt mäta en uppgift, som uppenbarligen är för denna världsdels officiella målsmän oöverkomlig?

Anhållan att få framställa interpellation ang. vädjan till Amerikas förenta stater att inträda i det nuvarande folkförbundet m. m.

Anhållan att
få framställa
interpellation
ang. vädjan
till Amerikas
förenta stater
att inträda i
det nuvarande
folkförbundet
m. m.
(Forts.)

2:o) Kan det förväntas någon benägenhet hos svenska regeringen att åstadkomma något initiativ från Sverige eller helst från flera neutrala stater, möjligen ock från det nuvarande folkförbundet, till en vänskaplig vädjan till Nordamerikas förenta stater att oförbehållsamt verka åtminstone för presidenten Wilsons ursprungliga program samt att inträda i det nuvarande folkförbundet i syfte att medverka till dess omvandling till ett alla nationer omfattande fredsförbund, som söker sin grundval i gudomliga lagar och ej vidare förankras i en fredstraktat mellan krigförande?

Denna anhållan blev på begäran bordlagd.

Efter föredragning av de vid sammanträdets början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades av dessa nr 10, 19 och 21 till jordbruksutskottet, nr 12, 16, 17 och 23 till statsutskottet, nr 18 till bankoutskottet och nr 20 till behandling av lagutskott, varemot propositionerna nr 11 och 22 nu på begäran bordlades.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,46 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
